

Indledning: Kampen mod terror

Det, der først blev kaldt »Krigen mod terror« og senere omdømt til det mere forsonlige »Kampen mod terror«, er emnet for dette temanummer af Retfærd. Ligeså præcist ordvalget var i Det Hvide Hus og i NATO, lige så upræcist bliver det, når det overføres til en akademisk kontekst. Upræcist fordi en videnskabelig undersøgelse kræver klarhed om sin genstand, mens »Kampen mod terror« dækker et ubestemmeligt fænomen og en uafgrænset mangfoldighed af tiltag, juridiske, administrative, militære, politiske etc., som kan undersøges med lige så mange forskellige metoder. Men hvad er det egentlig for en »kamp«, eller »krig« for at benytte præsident George W. Bushs betegnelse? Og hvad er terror og terrorisme i det hele taget? Hvilke tiltag er det overhovedet muligt at legitimere under denne betegnelse? Hvilke mekanismer har forårsaget »kampen mod terror« og hvad er dens konsekvenser?

For at sikre forskellige former for modbilleder mod de ofte symboladede og simplificerede fortællinger formidlet af et konkurrencepræget mediefelt er det vigtigt, at forskningen undersøger sådanne problemstillinger. Vi må dog huske på, at forskning altid er relateret til forskellige interesser. Og det gælder måske særligt forskning i højaktuelle politiske emner. Det er ikke kun forskerens interesser, der er på spil, men de enkelte forskningsspørgsmål, terminologier, teorier og metoder udspringer af en kontekst og er i dag tæt tilknyttet bl.a. tænketanke, spindoktorer, og forskningsinstitutioner, der igen er tæt tilknyttet regeringer (og måske særligt regeringskræfter i USA) og administrative og politiske eliter. Der sker med andre ord en cirkulation af ideer, diskurser etc., som vi meget let kan gøre til vores egne uden at reflektere over, hvilke spil vi herved kommer til at deltage i og måske ufrivilligt legitimere.

For retsvidenskaben gælder det, at problemstillinger inden for disse højaktuelle (sprængfarlige) politiske emner som oftest ikke (alene) omhandler et rent autonomt retssystem men vil bevæge sig i en grænsesfære mellem ret og politik. Dette gør naturligvis, at forskningen i disse emner bliver følsom.

»Kampen mod terror« indeholder således ikke alene spørgsmål om tiltagene mod terrorisme, men også spørgsmål om politikens mulige dominerende stilling i forhold til retten og om forskningens autonomi. For er det muligt at lave forskning, som ikke automatisk bliver læst og fortolket inden for dikotomien kritisk/ikke-

kritisk over for dominerende kræfter og diskurser? Og hvad kræver det af kulturel, juridisk og social kapital af forskeren at blive taget seriøst, hvis dennes konklusioner er kritiske – ikke nødvendigvis over for de dominerende kræfter men overfor deres tiltag – og således undgå blot at blive affærdiget som politiserende? Lad os blot blive mere polemiske: Har retsvidenskaben instrumenterne til at undersøge forhold, der bevæger sig på grænsen mellem ret og politik? Er den metodisk og teoretisk stærk nok og udtryks- og formidlingsmæssigt klar nok til at turde og uden problemer – også for den enkelte forskers prestige og karriere – at kunne undersøge forhold, det måtte være ubelejligt for regeringer, efterretningstjenester, militæret, administrationen at få sat spot på? Vi har ikke svarene, men håber, spørgsmålene vækker til debat. I dette Retfærd-temanummer om »kampen mod terror« reflekteres en bredde i den retsvidenskabelige antiterrorforskning.

I artiklen »Terrorbekæmpelse og menneskerettigheder. Danmarks rolle som USA's koalitionspartner i Afghanistan-krigen« diskuterer Jens Elo Rytter Danmarks rolle som USA's koalitionspartner i krigen i Afghanistan. Rytter konkluderer, at Danmark brød folkeretten ved at overdrage fanger i Afghanistan til amerikanske styrker, da den amerikanske politik og praksis for behandling af terrorismetænkte fanger var i strid med internationale retlige principper. Herudover konkluderer Rytter, at både den danske statsminister og udenrigsminister brød ministeransvarlighedsloven ved gentagne gange i Folketinget at forsikre om USA's vilje til at overholde folkeretten. Den danske regering lod ifølge Elo tilsyneladende støtten til USA gå forud for respekten for den humanitære folkeret og menneskerettighederne. Elo bygger sin dokumentation på en grundig gennemgang af offentlige udtalelser og dokumenter og skriver hermed en form for samtidshistorie.

Peter Vedel Kessing viser i artiklen »Definitionen af terrorisme i fredstid og under væbnet konflikt« at der retligt set er betydelig forskel på definitionen af terrorisme i fredstid og under væbnet konflikt. En handling, der kan karakteriseres som en terrorhandling i fredstid, er ikke nødvendigvis en terrorhandling under væbnet konflikt. Definitionen er vigtig, da det kan have konsekvenser for, hvorvidt personer kan sigtes og dømmes for en terrorhandling, alt efter om en terrorhandling har fundet sted i fredstid eller under en væbnet konflikt. Kessing diskuterer afslutningsvis, om det er muligt at opstille en definition af terrorisme, der gælder for begge tilfælde. Artiklen konkluderer, at det synes nødvendigt at fastholde forskellige definitioner, dog således at anvendelsesområdet for de internationale antiterrorinstrumenter afgrænses under en væbnet konflikt, så de ikke kolliderer med den humanitære folkeret.

I artiklen »Politiet og de 'asymmetriske og uforudsigelige trusler'« redegør Henrik Stevnsborg for ændringer af organisationen af det danske politi med den danske politireform i 2007. Stevnsborg argumenterer for, at der på baggrund af det ændrede trusselbillede, hvor truslerne fra den Kolde Krig er blevet afløst af terrortruslen, er sket en ændring af Politiets Efterretningstjeneste – eller »det lukkede politi«, som

det kaldes i artiklen. Militæret deltager nemlig i politimæssige opgaver i terrorbekæmpelsen. Artiklen perspektiverer til Sverige og Norge, hvor opgavefordelingen mellem politiet og militæret ligeledes har ændret karakter. Stevnsborg konkluderer, at med terrortruslen er opgavefordelingen mellem den traditionelle politimæssige beskyttelse af statens indre sikkerhed ved at fusionere med den militære beskyttelse af den ydre sikkerhed.

I den sidste artikel »Poetic Injustice: A Case Study of the UK's Anti-Terrorism Legislation« undersøger Reza Banakar effekterne af den britiske antiterrorpolitik og -lovgivning på muslimske mindretal i Storbritannien. Med henvisning til den britiske sag *R v Malik* udledes retlige diskurser om antiterroriltag, og sagen benyttes til at diskutere tre gensidigt afhængige perspektiver på den britiske antiterrorpolitik og -lovgivning. For det første hvordan retlige og politimæssige indgreb interagerer med forskellige etniske kulturer. For det andet hvordan indgrebene kan ses som led i, hvad David Garland har kaldt »kontrollkultur«, en term der markerer et skift i kriminalpolitikken fra »penal welfarism« til »risikomanagement«. Banakar diskuterer til slut kampen mellem de britiske domstole og den britiske regering og argumenterer for, at domstolene ikke formår at opveje de negative effekter ved straffeforanstaltningerne. Banakars konklusion er klar: At de britiske antiterrorbestemmelser indeholder de mest strenge bestemmelser, der er set i Storbritannien i flere årtier, og ydermere at de opererer på en diskriminerende facon.

Endelig bringes Ole Hammerslevs anmeldelse af *Jürgen Habermas og Jacques Derrida: Filosofi i terrors tid. Samtaler med Giovanna Borradori*.

Den svenske kunstner Monika Marklinger har lavet værket til forsiden. Marklinger beskriver i den sidste tekst sin kunst.

Dette nummer af Retfærd er redigeret af den danske redaktion i samarbejde med Jens Elo Rytter. Redaktionen vil gerne takke Jens Elo Rytter for hans store indsats som gæsteredaktør.